

# ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ З УРАХУВАННЯМ ТИПОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ-КУРСАНТА

Галич Л. Б., Макарова О. М., Ніколішин І. А., Петрова А.В.

Українська медична стоматологічна академія

*Анотація:* Індивідуальний підхід – це важливий психолого-педагогічний принцип, згідно з яким у навчально-виховній роботі враховуються індивідуальні особливості особистості. Індивідуальний підхід є необхідним для забезпечення максимального розвитку та використання всіх наявних у людини здібностей.

*Ключові слова:* індивідуальний підхід, типи темпераменту

*Abstract.* Individual approach is an important psychological and pedagogical principle, according to which individual peculiarities of personality are taken into account in educational work. An individual approach is necessary to maximize the development and use of all human capabilities.

*Keywords:* individual approach, types of temperament

Сучасна медична освіта – це не тільки засвоєння лікарями навчальної інформації, потрібних знань та умінь, це також розвиток особистісних і професійних якостей людини.

Для післядипломної освіти професійна та творча самореалізація особистості є дуже важливою складовою, адже лікарі-курсанти вже засвоїли певну навчальну інформацію і набули певного досвіду та більше потребують індивідуального підходу в навчанні.

Першим, хто намагався внести корективи у процес навчання, враховуючи індивідуальні особливості учня, був чеський педагог Ян Амос Каменський. Він поділив всіх учнів на 6 груп залежно від індивідуальних здібностей та особливостей характеру[2].

Мета діагностики темпераменту – це дослідження психологічних властивостей особистості за допомогою відповідного тесту, аналіз виявлених характеристик, прогнозування, як поводитимуться люди з різним типом

темпераменту та врахування цих особливостей в організації навчально-виховної діяльності, рекомендації щодо розвитку сильних сторін і саморегуляції недоліків.

На кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів Української медичної стоматологічної академії були проведені дослідження серед лікарів-курсантів циклу «спеціалізація». Всього брали участь 18 чоловік. У роботі використовували тест-опитувальник Айзенка. Особистісний опитувальник Айзенка [ЕРІ] визначає тип темпераменту з урахуванням інтроверсії і екстраверсії особистості та емоційну стійкість.

У тест-опитувальнику Айзенка міститься 57 питань. Питання стосуються звичайного способу поведінки людини. Лікарям треба уявити ситуації, які є в питаннях і дати відповідь, що перша прийшла на думку, вона і буде «природньою» відповіддю. Якщо вони згодні з твердженням, то треба відповісти так «+», якщо не згодні, то ні «-» [4].

В результаті нашого дослідження було виявлено, що серед лікарів-курсантів переважна більшість екстраверти – 56% (10 чоловік), з яких 28% - яскраві екстраверти ( 5 чол.) і 28% - типові екстраверти (5 чол.). Інтроверти складають 44% (8 чол.), з них глибокі інтроверти – 22% (4 чол.), та типові інтроверти 22% (4 чол.). Нещирість у відповідях в усіх випробуваних менше 4, що являється нормою.

Результати екстраверсії та нейротизму розраховували за допомогою системи координат. Їх інтерпретація проводилася на основі психологічних характеристик особистості, відповідно тому чи іншому квадрату моделі координат, враховуючи ступінь вираженості індивідуально-психологічних властивостей і ступінь достовірності отриманих даних.

По даним обстеження можна вивести показники темпераменту особистості:

- сангвініки – сильні, врівноважені, рухливі;
- холерики – сильні, нерівноважені, рухливі;
- флегматики – сильні, врівноважені, інертні;

- меланхоліки – слабкі, неврівноважені, інертні.

Таким чином, з лікарів-курсантів нашої кафедри 5 сангвініків, 5 холериків, 4 флегматика та 4 меланхоліка.

На думку Г. Айзенка яскраві екстраверти відносяться до сангвініків, яких характеризують такі риси, як товариськість, контактність, балакучість, чуйність, захопленість, невимушеність, життєрадісність, безтурботність, ініціативність. Типові екстраверти - це холерики, активні, чутливі, неспокійні, агресивні, збудливі, мінливі, непостійні, імпульсивні, оптимістичні, енергійні, захоплені, ініціативні, пристрасні, рухливі, цілеспрямовані. Інтроверти - це флегматики, переважають такі риси як пасивність, обачність, розсудливість, доброзичливість, керованість, врівноваженість, постійність, терплячість, самовладання, надійність. Глибокі інтроверти - меланхоліки, легко засмучуються, тривожні, песимістичні, стримані, нетовариські, тихі, чутливі, м'які, людяні, доброзичливі [3].

В навчально-виховному процесі викладач повинен притримуватись наступних рекомендацій:

Сангвінік зосереджено та напружено виконує поставлені перед ним навчальні завдання, вони повинні бути новими та цікавими. Він потребує участі у активній діяльності, якою його потрібно забезпечити та періодично заохочувати його зусилля.

Контроль над діяльністю холерика повинен бути постійним. Він також повинен бути задіяним у активній роботі. Аналізувати його діяльність допускається тільки в спокійній витриманій формі, без різкості та підвищення тону, оскільки холерик може відповісти негативно. Всі негативні вчинки холерика треба зі справедливістю обговорити через деякий час.

Флегматик ретельно та наполегливо виконує завдання, тому йому необхідно ставити задачі, які потребують від нього систематичної уваги. Щоб залучити його до активної діяльності, треба його зацікавити. Необхідно пам'ятати, що для флегматика важко швидко переходити з одного виду діяльності на іншій.

Аналіз діяльності меланхоліка не треба проводити при інших людях, краще зробити всі зауваження наодинці та в пом'якшуючій формі. З меланхоліком необхідно проявляти тактовність, проводити своєчасну оцінку його успіху; негативну оцінку слід застосовувати обережно. В взаємовідносинах з меланхоліками треба вживати заходи, які б підвищували в них самооцінку.

При організації навчально-виховної діяльності в групах, необхідно враховувати специфіку кожної індивідуальності, щоб отримати плідну реалізацію особливостей кожного темпераменту. Для більшої ефективності навчальної роботи рекомендовано укомплектовувати групи за формулами [5].

- 1 - холерик + сангвінік;
- 2 - сангвінік + меланхолік;
- 3 - флегматик + меланхолік;
- 4 - сангвінік + флегматик.

Наприклад: у парі «меланхолік + сангвінік» меланхоліку можна поручити довготривалу роботу, а сангвініку - оперативну. У цьому разі можна отримати позитивний результат, тому що їх спільна навчальна діяльність буде відповідати індивідуальним психологічним особливостям: рухомості нервової системи сангвініка і тихої послідовності у меланхоліка. Парі «холерик + сангвінік» бажано доручати завдання, які потребують швидких дій чи реакцій, тому що вони активні, ініціативні, оптимістичні. Парі «флегматик + меланхолік» треба ставити довготривалі задачі, бо флегматики схильні до скурпульозних і точних робіт, а меланхоліки глибоко осмислюють свою діяльність, що не може здійснюватися поспіхом.

Викладачі кафедри післядипломної освіти лікарів-ортодонтів враховують ці рекомендації в своїй навчально-виховній роботі з лікарями-курсантами. Також в началі цикла «спеціалізації» розділяють курсантів на групи, відповідно до їх типологічних особливостей.

Треба пам'ятати, що темперамент не є показником таланту, здібності і обдарованість людини не залежать від нього. Темперамент не закладається з

народження, а формується та розвивається в процесі життя та спілкування. І чим більше ми контактуємо з різними людьми, тим ефективніше розвивається наша комунікабельність. Вона грає важливу роль у подальшому соціальному житті індивіда[1]. Врахування особливостей темпераменту в навчально – виховній роботі і в праці необхідне для подальшого навчання і роботи. Кожен лікар-курсант має індивідуальні властивості темпераменту. У зв'язку з цим необхідно розумно використовувати позитивні і негативні особливості кожного типу темпераменту.

### **Література:**

1. Бурлачук Л.Ф. Исследование личности в клинической психологии /К.:Вища школа.,1979. – 174 с.
2. Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1989 – 416 с.
3. Косенко В.В. Психологические аспекты экстра- интроверсии для задач профориентации и воспитат-педагог. процесса / Сб. науч. работ УкрНИИ клинич. И экспер.неврологии и психиатрии. – Харьков, 1996. – С. 232–233.
4. Личностный опросник Г. Айзенка. (Тест на темперамент ЕРІ. Диагностика самооценки по Айзенку. Методика определения темперамента) [Psycabi.net/testy/369.test.msk.ru/psy2\\_test/test\\_ayzenka.html](http://Psycabi.net/testy/369.test.msk.ru/psy2_test/test_ayzenka.html).
5. Туркот, Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / Т. І. Туркот. - Київ : Кондор, 2011.– 628 с.